

SINT
NIKO
LAAS
VAN MYTA

Mattias Rouw
Sint Nikolaas van Myra
Woestijnvader-team

© 2020 Uitgeverij Brandaan, Amersfoort
www.uitgeverijbrandaan.nl

Eerste druk, september 2020
Drukkerij: BijJD BV

Illustraties & geïllustreerde typografie cover © StudioVandaar, Jedi Noordegraaf
Grafische letters: © Zolderkamer72, Marcel Enderink
Vormgeving: SW Studio, Sander Weeteling

ISBN 978 94 6005 046 6
NUR 728

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere manier dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Nikolaas, de levende legende

*Dit boek gaat over een man uit Klein-Azië
die meer dan 1500 jaar geleden leefde.
Zijn leven zit vol inspirerende daden.
Sommige daden zien we nog steeds terug in
ons sinterklaasfeest.*

Inhoud

8	Kaarten
10	Tijdlijn
12	Het verhaal
22	Vita-ikoon
24	Wie is Nikolaas?
30	<i>Hymne: Geboorte van Nikolaas</i>
32	Twee opvallende gebeurtenissen
38	Een bijzondere opvoeding
44	De drie dochters van de buurman
54	<i>Hymne: Redding van de drie dochters</i>
56	Bisschop van Myra
62	Vernietiging van de tempels
68	<i>Hymne: Vernietiging van de tempel</i>
70	Nikolaas redt drie mannen van de dood
76	De redding van de drie generaals
84	<i>Hymne: Redding van de drie generaals</i>
86	Een wonder op zee
92	Hongersnood in Lycië
98	Het overlijden van Nikolaas
102	De boze Artemis
108	Nikolaas deelt klap uit
114	Epiloog
118	Nikolaas als beschermheilige
125	Bronnen
126	Aanbevelingen

CA. 265 N.C.
Geboren in Patara

CA. 295 N.C.
Wordt bisschop van
de stad Myra

CA. 275 N.C.
Gaat naar school

Redt de dochters van
zijn buurman

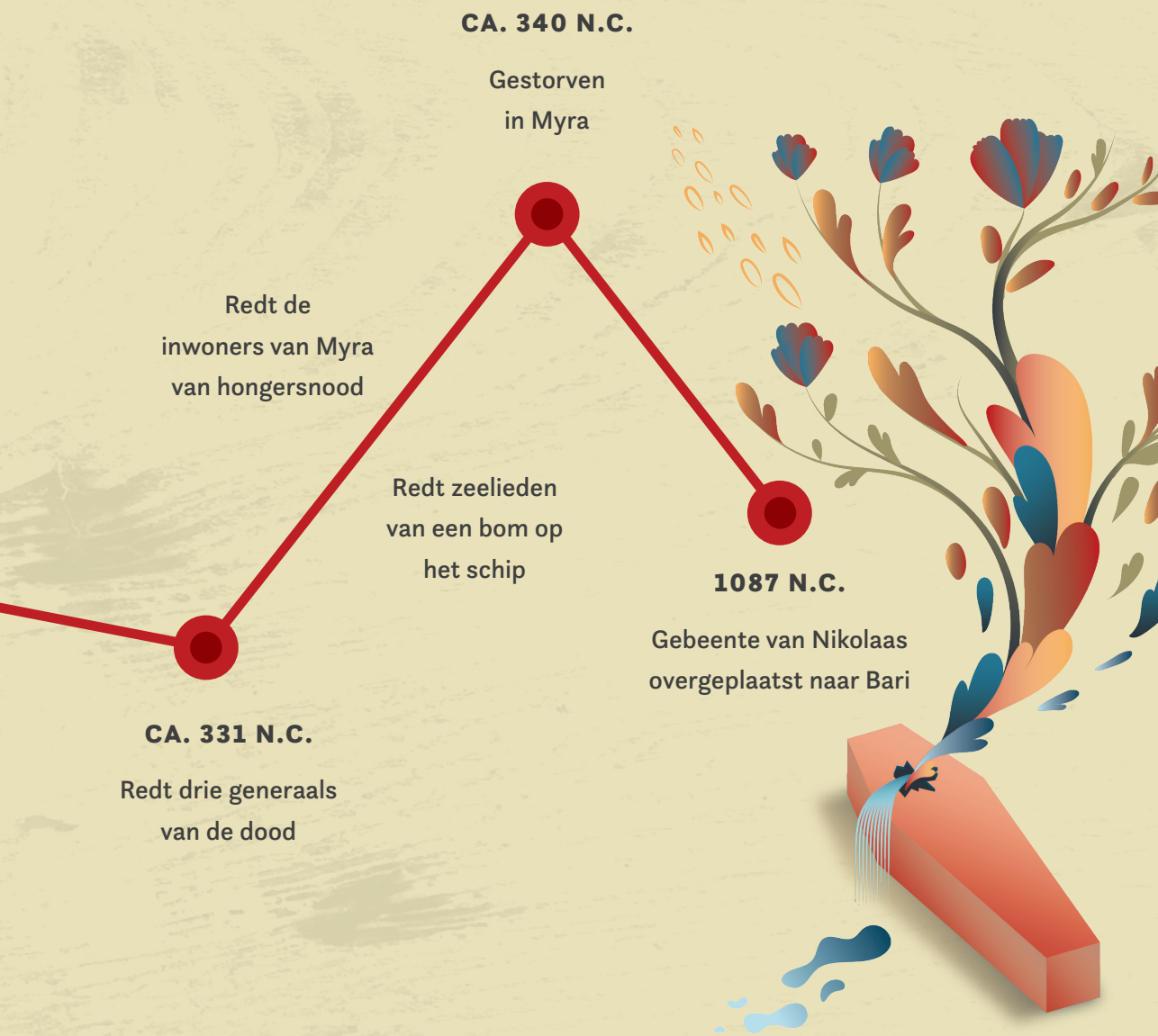
Vernietigt de
tempel van
Artemis

Redt drie mannen
van de dood

Redt zeelieden
op een schip
in de storm

325 N.C.
Deelt klap uit
aan Arius

Tijdlijn van Nikolaas van Myra

Vita-ikoon

Een vita-ikoon geeft belangrijke gebeurtenissen weer uit het leven van een heilige. Meestal begin je linksbovenaan met 'lezen' en kijk je 'regel voor regel' naar beneden. In het midden van de ikoon staat de heilige zelf, frontaal afgebeeld.

1. Doopbad

Nikolaas wordt als baby in de kerk gedoopt. Bijzonder genoeg staat hij dan drie uur lang rechtop in het doopbad.

2. Schoolgang

Op school presteert Nikolaas goed, maar hij waardeert niet alle vakken. Economie en politiek volgt hij niet.

3. Burenliefde

Nikolaas gooit zakjes goud door het raam van de burens, om hen te redden van de armoede.

4. Bisschopsroeping

Een bisschop droomt dat de eerstvolgende persoon die de kerk binnenloopt, bisschop moet worden. Dat is Nikolaas.

5. Tempelvernietiging

Met een bijl sloopt Nikolaas tempels, zelfs de grote tempel van Artemis wordt compleet vermorzeld.

6. Reddingsactie

Nikolaas redt drie mannen die door een

omkooptschandaal onterecht ter dood veroordeeld zijn.

7. Droomredding

Drie generaals worden door Nikolaas gered, doordat hij in een droom verschijnt aan keizer Constantijn.

8. Wonderreis

Nikolaas verschijnt op een schip dat middenin een storm zit. Hij helpt de bemanning veilig naar de haven.

9. Blufactie

Vol verwachting ziet Nikolaas uit naar een godswonder, waardoor hij met kilo's graan een hongersnood bestrijdt.

10. Wondergraf

Uit het graf van Nikolaas vloeit een heerlijk ruikende olie, die de aanwezigen versterkt en geneest.

11. Bommelding

Na zijn dood verschijnt Nikolaas in de droom van een zeeman.

Hij waarschuwt hem voor een bom op het schip.

e drie dochters van de buurman

Nikolaas wil mensen in nood helpen en een van zijn eerste hulpacties gaat richting zijn bureu. Daarom spelen de buurman en zijn dochters een belangrijke rol in een van de afbeeldingen op de icoon. Volgens de levendige legende is Nikolaas' buurman erg rijk en veel mensen kijken tegen hem op. Maar dan gebeurt er iets verschrikkelijks. Nergens staat beschreven hoe de buurman precies aan de bedelstaf raakt, maar op een bepaald moment is hij al zijn geld kwijt. Daarbij komt dat de man niet alleen zichzelf in armoede stort, maar ook zijn drie dochters. Nu er geen geld meer is voor bruidsschatten, is de kans op een huwelijk voor hen verkeken. De oude verhalen vermelden nog een saillant detail, namelijk dat *“de dochters zowel goed gevormd*

als aantrekkelijk voor het oog zijn". De armoede van de Nikolaas' buurman is kennelijk zo groot dat zelfs de schoonheid van de dochters niemand kan overhalen met een van hen te trouwen. Maar het drama breidt zich uit.

De armoede houdt aan en radeloos van de honger speelt Nikolaas' buurman met de gedachte een van zijn dochters aan een bordeel te verkopen. Hij is van mening dat dit de enige manier is om geld binnen te krijgen en de rest van het gezin draaiend te houden.

Ouders die hun kind verkopen

Nu komt het in Nikolaas' tijd regelmatig voor dat arme ouders hun kinderen verkopen, zowel jongens als meisjes. Dit gebeurt dan meestal bij het bereiken van hun huwbare leeftijd, ergens tussen de twaalf en vijftien jaar. In die tijd is het zelfs zo'n bekend verschijnsel dat de kerk een regel afkondigt die de verkoop van kinderen expliciet afkeurt. Ouders die hun kind verkopen moeten voor een paar jaar uit de kerk worden gezet, zo stelt de kerkregel. En voor het verkopen van je kind aan een bordeel schijnt een straf van levenslange kerkuitzetting te staan.

In een gesprek met de buurman hoort Nikolaas van het plan van de verkoop. Wat kan hij doen? Bedroefd keert hij naar huis. Diezelfde avond leest Nikolaas uit het boek Spreuken van koning Salomo: *“Red degenen die naar de dood geleid worden”* (Spreuken 29:11). Meteen moet Nikolaas aan zijn buurmeisje denken. Hij voelt zich aangesproken, wil hen redden en verzint een plan. Dan herinnert hij zich ook een andere spreuk uit het boek: *“God heeft de blijmoedige gever lief”* (Spreuken 22:8). Direct gaat Nikolaas op zoek naar een manier om met blijdschap te kunnen geven én zijn buurmeisje te redden.

Nikolaas heeft een plan

In Nikolaas' huis ligt een kleine voorraad goud en geld. Het is het goud van de erfenis die hij van zijn ouders gekregen heeft. Hiermee zou de buurman geholpen kunnen worden. Alleen wil Nikolaas niet dat de buurman weet dat hij de weldoener is. Stel dat hij dit geld zou geven en de mensen uit de stad zouden dit te weten komen, dan is hij degene die daar de eer voor krijgt. Maar wat is eer waard als je deze behaalt over de rug van de armoede van een ander? Nikolaas wil zelf niet beter worden van zijn goede daad. Hij wil het goede doen, zonder dat het hem iets oplevert.

Daarbij komt, dat als de buurman zou weten dat Nikolaas hem het geld gegeven heeft, hij waarschijnlijk zijn hele leven het gevoel zou hebben bij Nikolaas in het krijt te staan. Indirect zou zijn goede daad de buurman kunnen opzadelen met een andere schuld; die van het dankbaar moeten zijn. Dat is helemaal niet wat Nikolaas wil. Daarom bedenkt hij een plan om de buurman in het geheim te helpen. Dat plan zou alle nadelige gevolgen van een publieke goede daad uit de weg gaan.

Kleine zakjes goud

Nikolaas sluipt midden in de nacht met een klein zakje goud via de voordeur naar buiten. Als hij niemand op straat ziet, gooit hij het zakje door een slaapkamerraam bij de buurman. De volgende dag vindt de vader het goud en is dolblij. God heeft een wonder gedaan, denkt hij. Het goud is precies genoeg voor een mooie bruidsschat en nu kan een van zijn dochters trouwen met iemand van stand.

Zodra de eerste dochter is getrouwd, aarzelt Nikolaas geen moment. Het geld is goed besteed en alles gaat in de herhaling: de nacht, het sluipen, het zakje, het goud, hetzelfde raam en dan weer snel naar binnen.

De vader wordt wakker en vindt wederom een smak geld. Hij is uitzinnig van blijdschap. Sprakeloos staart hij naar de grond van zijn slaapkamer. Zachtjes bidt hij: *“Liefhebbende God, laat mij toch zien wie deze menselijke engel is die ons van de dood redt, die ons laat zien hoe goed U bent, die mijn dochters een nieuw leven geeft.”* Het duurt niet lang voor de buurman een goede man voor zijn tweede dochter vindt.

Wie is deze weldoener?

Nu neemt de buurman het heft in eigen handen. Nieuwsgierig als hij is wil hij weten wie de zakjes met de bruidsschatten door zijn raam gooit. Stilletjes gaat de buurman elke nacht bij het raam zitten, in de hoop een zakje goud te horen vallen.

Op een nacht is het zover. Het geld ploft naast hem neer. De man schrikt wakker en rent naar beneden, de voordeur uit. Bij het huis van Nikolaas ziet hij iemand het pad oprennen. Snel gaat hij er achteraan. De buurman grijpt de persoon vast en langzaam draait Nikolaas zich om. Van schrik valt de buurman op zijn knieën en zegt: *“Nikolaas, wat ben ik dankbaar dat God ons heeft willen redden door jou.”* Langer kan hij het niet inhouden en luid snikkend valt hij voorover op de

grond. Aan de voeten van Nikolaas prevelt hij: *“Door jouw goedheid zal ik je mijn hele leven blijven bedanken. Ik zal de schuld inlossen door tegen iedereen te vertellen hoe genereus en liefdevol je voor ons bent geweest.”* Als Nikolaas deze woorden hoort, schrikt hij. Dit is precies wat hij probeerde te voorkomen. Hij trekt de man snel omhoog op zijn voeten. *“Wil je me één ding beloven?”* vraagt hij dringend. De buurman snikt en knikt. *“Vertel tegen niemand wat ik gedaan heb. Beloof het me,”* fluistert hij zachtjes terwijl ze op straat staan, midden in de nacht. *“Beloofd,”* zegt de buurman, *“maar, mag het écht niet?”* En dan zegt Nikolaas de volgende woorden: *“Als je het zo graag wil vertellen, vertel het dan als ik gestorven ben.”*

Vrijgevigheid versus naastenliefde

Wat het verhaal van de drie dochters bijzonder maakt, is het verschil tussen vrijgevigheid en naastenliefde. Vrijgevigheid is in Nikolaas' tijd van grote waarde. Sterker nog, de rijken zijn door de Romeinse wet verplicht om vrijgevig te zijn. Als je als rijke niet vrijgevig bent, kun je zelfs worden opgepakt. Deze Romeinse wet is ingesteld voor de gewone werkende mens, die vaak nét niet genoeg geld verdient om rond te komen.

**etaleren van goede daden,
is als mest werpen
over een goudkist**

De vrijgevigheid van de rijken is nodig om de samenleving overeind te houden. Deze verplichting wordt echter regelmatig breed uitgemeten door namen van weldoeners op grote borden in de stad weer te geven. Als een rijke de uitbouw van het lokale badhuis betaalt, een zuilengalerij bij een sportcomplex sponsort of de vloer van een groot plein laat aanleggen, wordt zijn naam in steen uitgehakt en erbij geplaatst. Inclusief het bedrag van zijn vrijgevigheid. De olie in de motor van de vrijgevigheid is de verering van de gever. Daarbij komt dat mensen in diepe armoede, zonder baan of vooruitzicht, structureel genegeerd worden. Vrijgevigheid gaat aan hen voorbij. Ze leveren immers niets aan de samenleving, zoals de gewone werkende man dat doet. De armen kosten alleen maar geld, bodemloze putten zijn het. Zwervers, gehandicapten, bedelaars, weduwen en wezen, niemand geeft om hen. Een badhuis voor de gewone man sponsoren geeft een hoop complimenten, maar er is geen eer te behalen aan het kopen van een brood voor een zwerver.

Geven in het geheim

Het tegen-culturele statement van Nikolaas spreekt boekdelen. Nederigheid is de weg naar echte vrijgevigheid, vindt hij. Nikolaas wil geven uit liefde,

om de schande van de ander op te heffen, zonder ervoor te willen ontvangen. Voor de allerarmsten wil hij opkomen, mensen waar niemand naar omziet. Het is naastenliefde dat hem drijft om midden in de nacht de straat op te gaan. Hij stelt een liefdevolle geheime daad als stil protest. Nachtelijk anoniem verzet tegen de heersende eerzuchtige vrijgevigheid.

Het geven in het geheim is een van de weinige elementen uit de oude Nikolaas-legendes die nu nog in het Nederlandse sinterklaasfeest terug te vinden zijn. Denk aan de kleine zakjes met chocolademunten in de winkelschappen. Deze worden 's nachts in de schoenen van kinderen gestopt. In het donker en anoniem, zoals Nikolaas geld door het raam gooide in het huis van de buurman. Daarnaast worden de cadeautjes op pakjesavond vaak ook anoniem gegeven door middel van lootjes die van tevoren getrokken zijn. Dit heimelijk geven is een meer dan 1500 jaar oude traditie.